

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษามาตรา 10 ไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐต้องจัดอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าเล่าเรียน โดยประชากรวัยเรียนทุกคนต้องได้รับการศึกษาอย่างเสมอหน้าและเท่าเทียมกัน และกำหนดมาตรฐานในการจัดการศึกษาให้เกิดผลผลิตที่มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของบุคคลและสังคม โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัยและการเผยแพร่การวิจัยตามหลักวิชาการย่อมได้รับการคุ้มครอง การมีสิทธิเสมอกันในการเข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี รัฐจะต้องจัดให้ทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เสียค่าเล่าเรียน รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม (อนันต์ รุ่งประพันธ์, 2547, หน้า 19)

ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้มีการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง พ.ศ. 2552 - 2561 ซึ่งมีวิสัยทัศน์ที่ให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพในปี พ.ศ. 2561 โดยมีการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบใน 3 ประเด็นหลัก คือ การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทย การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารและจัดการศึกษา และยังได้กำหนดกรอบแนวทางในการปฏิรูปการศึกษาไว้ 4 ประการ ได้แก่ การพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ การพัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษายุคใหม่ และการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ ประกอบกับกระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในโรงเรียนทั่วประเทศที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในปีการศึกษา 2553 นั้น เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสอดคล้องตามจุดเน้นของการปฏิรูปการศึกษาและมีแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ชัดเจนต่อการนำไปปฏิบัติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดให้มีจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสำหรับเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลสู่การเพิ่มคุณภาพผู้เรียน (กัญญิกา พรหมณัพพิทักษ์, 2554, หน้า 3)

การบริหารงานวิชาการเป็นงานสำคัญที่ผู้บริหารโรงเรียนเนื่องจากการบริหารงานวิชาการเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของโรงเรียน และเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหาร เพราะจะได้ใช้ความรู้ความสามารถตลอดจนประสบการณ์ทั้งหลายมาดำเนินการบริหารงานในโรงเรียน ให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการศึกษาเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข มีคุณภาพตามต้องการ ผู้บริหารจึงเป็นผู้นำทางวิชาการ มีการทำงานร่วมกับครู ให้คำแนะนำและประสานงานให้ทุกคนทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้งานวิชาการยังรวมถึงการอบรมศีลธรรมจรรยา และความประพฤติของนักเรียน เพื่อให้เป็นคนดีของสังคม (รุ่งรัชดาพร เวหะชาติ, 2548, หน้า 29-30)

การบริหารในปัจจุบันได้นำแนวคิดในเชิงมนุษยสัมพันธ์ ด้านการบริหารและตัดสินใจ โดยยึดหลักด้านจิตใจของการทำงาน เพื่อให้ได้ทั้งหัวใจ ความคิด และแรงการทำงาน โดยการให้ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมในการบริหาร การเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมในการบริหาร จะทำให้ผู้ปฏิบัติมีส่วนร่วมในการบริหารจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความรู้สึกเกี่ยวข้องกับงานหรือองค์การ ซึ่งหากได้มีการตัดสินใจดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันแล้วจะเป็นผลให้เกิดข้อผูกมัดหรือสิ่งที่ตกลงใจร่วมกัน (อนันตชัย อุทัยพัฒนาชีพ, 2544, หน้า 36) ซึ่งสอดคล้องกับ ชูร สุนทรายุทธ (2551, หน้า 556) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมมีความสำคัญต่อการบริหารจัดการ โดยเฉพาะทางการศึกษา โดยมีหลักการสำคัญที่มีส่วนในการสร้างบรรยากาศแบบประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็น ทำให้คนทำงานมีความภาคภูมิใจ โดยธรรมชาติแล้วการทำงานคนเดียวย่อมสำเร็จได้ยาก จึงต้องร่วมแรงร่วมใจกันในองค์การ ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม องค์การจึงจะพัฒนาไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดการศึกษาในโรงเรียนให้มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบในการดำเนินการด้านการกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษา การกำหนดบทบาทหน้าที่ในการร่วมปฏิบัติงานของผู้เกี่ยวข้อง การติดต่อสื่อสาร เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีที่ตรงกัน (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2542, หน้า 6-7) นอกจากนี้การกำหนดให้ผู้ได้บังคับบัญชาได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจจะส่งผลให้งานมีคุณภาพยิ่งขึ้น (สุทธิณี เรื่องฤทธิ์, 2545, หน้า 2)

การดำเนินงานการจัดการศึกษาของโรงเรียนในเครือข่ายกรมหลวงชุมพร ได้ดำเนินงานตามนโยบายตามกลยุทธ์ทางการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 พบว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาหลาย ๆ ด้าน ยังไม่ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนยังไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องมาจากครูไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดหน้าที่ และการมอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถ ครูไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ของโรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2, 2555, หน้า 5-15)

จากสภาพและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนในองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านการนิเทศภายในของครูในสถานศึกษา เครือข่ายกรมหลวงชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 2 เพื่อพัฒนาการศึกษาโรงเรียนในเครือข่ายกรมหลวงชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 2 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเครือข่ายกรมหลวงชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเครือข่ายกรมหลวงชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 2 จำแนกตามเพศและประสบการณ์ในการทำงาน

คำถามในการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมของครูผู้สอนในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเครือข่ายกรมหลวงชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 2 อยู่ในระดับใด
2. การมีส่วนร่วมของครูผู้สอนในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเครือข่ายกรมหลวงชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 2 จำแนกตามเพศ และประสบการณ์ในการทำงาน แตกต่างกันหรือไม่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหาร โรงเรียนที่จะให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในเครือข่ายกรมหลวงชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 2
2. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูและผู้บริหาร โรงเรียนในการสร้างความเข้าใจ และสร้างความสัมพันธ์อันดีในการพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนร่วมกัน
3. เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงการมีส่วนร่วมของครูต่อผู้บริหาร โรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สมมติฐานของการวิจัย

การมีส่วนร่วมของครูผู้สอนในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเครือข่ายกรมหลวงชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 จำแนกตามเพศ และประสบการณ์ในการทำงาน แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียน ซึ่งผู้วิจัยได้ยึดกรอบแนวคิดการบริหารงานวิชาการตามแนวทางการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550, หน้า 32-33) ตามขอบข่าย 4 ด้าน คือ ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านการนิเทศภายใน แล้วกำหนดเพศและประสบการณ์ในการทำงานเป็นตัวแปรอิสระในการศึกษาครั้งนี้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ด้านเนื้อหา การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเครือข่ายกรมหลวงชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 ใน 4 ด้าน คือ
 - 1.1 ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้
 - 1.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน

1.3 ด้านการวัดผลและประเมินผล

1.4 ด้านการนิเทศภายใน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนเครือข่ายกรมหลวงชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 2 ปีการศึกษา 2555 ทั้งหมดจำนวน 156 คน โดยแยกเป็นครูผู้สอนเพศชายจำนวน 30 คน และครูผู้สอนเพศหญิง จำนวน 126 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนเครือข่ายกรมหลวงชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 2 โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เกรจซี และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, p. 607) ได้กลุ่มตัวอย่างครูผู้สอนเพศชายจำนวน 22 คน และครูผู้สอนเพศหญิงจำนวน 91 คน รวม 156 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

3.1.1 เพศ จำแนกเป็น

3.1.1.1 ชาย

3.1.1.2 หญิง

3.1.2 ประสบการณ์ในการทำงาน จำแนกเป็น

3.1.2.1 น้อยกว่า 10 ปี

3.1.2.2 ตั้งแต่ 10 ปี

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมของครูผู้สอนในการบริหารงานวิชาการ ในโรงเรียนเครือข่ายกรมหลวงชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 2 ตามขอบข่าย 4 ด้าน คือ

3.2.1 ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้

3.2.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน

3.2.3 ด้านการวัดผลและประเมินผล

3.2.4 ด้านการนิเทศภายใน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ หมายถึง การที่ครูผู้สอนในสถานศึกษา ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการสำรวจและเก็บข้อมูล การวางแผน การดำเนินการ และประชาสัมพันธ์ การติดตาม และประเมินผลการบริหารงานวิชาการใน 4 ด้าน ได้แก่

1.1 ด้านการบริหารหลักสูตร หมายถึง การวางแผนหลักสูตร การนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก โดยทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร การกำหนดนโยบาย แผน วัตถุประสงค์ โครงการสอน คู่มือครู

1.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดครูเข้าสอน ประจำชั้น หรือกลุ่มสาระการเรียนรู้ การจัดการวางสอน การควบคุมดูแลในการดำเนินการสอน การจัดให้มีสื่อ หนังสือ แบบเรียน การจัดหนังสือ ห้องสมุด

1.3 ด้านการนิเทศการศึกษา หมายถึง การแนะนำ ช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุน การปรับปรุงและแก้ไขปัญหาในการจัดการเรียนการสอนของครู ตลอดจนการกระตุ้นให้ครูมีการศึกษา ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อไปใช้ปรับปรุงการเรียนการสอน

1.4 ด้านการวัดและประเมินผล หมายถึง กระบวนการที่จะตรวจสอบว่าผู้เรียน ได้บรรลุวัตถุประสงค์ในการเรียน และครูผู้สอนได้บรรลุเป้าหมายในการสอนตามหลักสูตร

2. โรงเรียนเครือข่ายกรมหลวงชุมพร หมายถึง สถานศึกษาจำนวน 15 แห่งที่รวมตัวกันเป็นกลุ่มคุณภาพ คือ โรงเรียนบ้านชำสมอ โรงเรียนวัดเขาสำโรง โรงเรียนวัดสุขไพโรจน์ โรงเรียนบ้านหนองคู โรงเรียนวัดกองดิน โรงเรียนบ้านเนินสมบุรณ์ โรงเรียนวัดเขาน้อย โรงเรียนชุมชนวัดตะเคียนงาม โรงเรียนบ้านเนินยาง โรงเรียนวัดไตรรัตนาราม โรงเรียนวัดท่ากง โรงเรียนวัดคลองปูน โรงเรียนวัดปากน้ำพังราด โรงเรียนวัดพังราด โรงเรียนวัดเกาะลอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ของ เขต 2

3. ครูผู้สอน หมายถึง บุคลากรที่ทำหน้าที่หลักทางด้านจัดการเรียนการสอนและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในโรงเรียนเครือข่ายกรมหลวงชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ของ เขต 2

4. เพศ หมายถึง ลักษณะเฉพาะของครูผู้สอนในโรงเรียนเครือข่ายกรมหลวงชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ของ เขต 2 แบ่งเป็น 2 เพศ คือ ชายและหญิง

5. ประสบการณ์ในการทำงาน หมายถึง ระยะเวลาที่ครูผู้สอนรับราชการเป็นครูในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

5.1 น้อยกว่า 10 ปี หมายถึง ประสบการณ์ของครูผู้สอนในการปฏิบัติงานในโรงเรียนเครือข่ายกรมหลวงชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ของ เขต 2 น้อยกว่า 10 ปี

5.2 ตั้งแต่ 10 ปี หมายถึง ประสบการณ์ของครูผู้สอนในการปฏิบัติงานในโรงเรียนเครือข่ายกรมหลวงชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ของ เขต 2 ตั้งแต่ 10 ปี

6. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ของ เขต 2 หมายถึง หน่วยงานทางการศึกษา ที่รับผิดชอบและดูแล โรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอแกลง อำเภอเขาชะเมา และอำเภอวังจันทร์ในจังหวัดกระบี่